

Var Gerhardsen og Hambro på villspor?

100356

Av Thor Knudsen, president i Norges Forsvarsforening

*TH Knudsen
15.4.1991*

Regjeringens forslag om for alltid å fjerne dødsstraff i krig, er i virkeligheten et forsøk på å svekke vår forsvarsevne. Jeg føler meg overbevist om at dette ikke er motivet. Men følgen av det standpunktet Regjeringen har tatt, er dessverre at vårt land kan bli svekket i en fremtidig forsvarskamp. Dette er alvorlig også fordi det rører ved et helt vesentlig forhold i norsk etterkrigspolitikk: Den brede enighet om hovedlinjene i forsvars- og sikkerhetspolitikken i motsetning til tilstanden her hjemme før siste verdenskrig.

Argumentasjonen for opphevelse av dødsstraff i krig er, slik jeg ser det, konsekvent og holdbar kun på et eneste grunnlag: At man er pasifist. Det betyr i virkeligheten at man setter hensynet til livets hellighet over hensynet til forsvaret av fedrelandet. Jeg har ikke sett at Regjeringen eller noen i Stortinget har benyttet denne form for argumentasjon.

Det blir hevdet som argumentasjon for å oppheve dødsstraffen at utgangspunktet for vår forsvarskamp er beskyttelsen av en rettsstat og et humant demokrati. Hvis vi ikke opphever dødsstraffen i

krig, er vi ikke lenger en rettsstat og et humant demokrati. Dette kan nok lyde forlokkende, men er i virkeligheten en fullstendig forvrengning av den egentlige problemstilling. Saken er at prinsippet om livets ukrenkelighet og respekt for menneskelivet ikke lar seg kombinere med krig og forsvarskamp.

Er det så mange som har glemt dette idag? Er det blitt slik at jo lenger vi fjerner oss fra den siste verdenskrig, desto tryggere føler vi oss på at en ny krig ikke kan bryte ut? Mange vil kanhende mene at utviklingen i verdenssamfunnet, til tross for tøværet mellom øst og vest, langt fra har fjernet faren for krig.

Spørsmålet om dødsstraffens stilling i krig var oppe til behandling i 1950 i forbindelse med beredskapslovgivningen. Regjeringen Gerhardsen foreslo og fikk tverrpolitisk støtte i Stortinget for forslaget om å opprettholde adgang til dødsstraff i krig og under krigslignende forhold. Er det noen som med hånden på hjertet kan si at idag er situasjonen en helt annen? Mener man at Einar Gerhardsen, O. C. Gundersen, C. J. Hambro og Herman Smitt Ingebretsen var

helt på villspor den gangen? Felles for dem var grundig erfaring fra verdenskrigen. Idag er man ved å kaste fullstendig vrak på deres votum. Men ikke nok med det. Det er alvorlig fare for at et flertall i Stortinget vil bestemme at vi for all fremtid skal fraskrive oss adgang til å innføre dødsstraff i krig.

Jeg er naturligvis enig i at dødsstraff som straffemetode isolert sett er inhumant. Men kan vi med like stor rett si at dødsstraffens avskrekkende virkning – tilbakeholdenheten fra eventuelt å sende tusener av nordmenn og soldater, kvinner og barn i døden gjennom forræderes handling – også er inhuman i sitt vesen? Eller kan man si at adgang til selvtækt, som kan bli resultatet av en opphevelse av dødsstraffen, nødvendigvis er mer humant?

Ut fra en praktisk bekvemmelighet og ut fra det som vel sitter dypest i oss alle som mennesker – vern av liv og vårt forvalteransvar – burde vi ha stemt imot alt som tar liv. Men vi gjør ikke det når det gjelder våre vernepliktige i krig, og da kan vi heller ikke gjøre det når det gjelder straffereaksjon overfor landsforrædere i krig.